

6. 3. 2020

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Koronavirus - praktická příručka zaměstnavatele

Příručku průběžně aktualizujeme v návaznosti na postupné zveřejňování oficiálních informací ze strany orgánů veřejné moci. Poslední update: 1. 4. 2020, 11:00 hod (části Program Ochrany zaměstnanosti Antivirus a podpora živnostníkům).

Přinášíme zaměstnavatelům aktuální seznam všech krizových opatření a praktická doporučení a rady.

Nouzový stav

Vláda České republiky vyhlásila s účinností od 12. 3. 2020 od 14:00 hod. Nouzový stav na celém území České republiky, a to na dobu 30 dnů. V důsledku vyhlášení nouzového stavu budou jednotlivá krizová opatření, v souladu se zákonem č. [240/2000](#) Sb., o krizovém řízení, prováděna prostřednictvím usnesení vlády.

Krizová opatření

V souvislosti s nepříznivým vývojem epidemiologické situace ve výskytu koronaviru v Evropě a na území České republiky byla vydána níže uvedená opatření.

EVERSHEDS
SUTHERLAND

1. Omezení pohybu osob

- Dne 16. 3. 2020 od 00:00 hod. se zakázal volný pohyb osob na území České republiky. Tento zákaz byl opatřením Ministerstva zdravotnictví prodloužen do 11. 4. 2020 do 6:00 hod. Ze zákazu jsou vyčleněny např. tyto výjimky:
 - cesty do zaměstnání a k výkonu podnikatelské činnosti,
 - nezbytné cesty za rodinou a osobami blízkými,
 - cesty nezbytně nutné k obstarání základních životních potřeb (nákup potravin, léků, hygienického zboží),
 - cesty do zdravotnických zařízení a zařízení sociálních služeb,
 - cesty za účelem vyřízení neodkladných záležitostí,
 - pobytu v přírodě nebo parcích,

- cesty zpět do místa svého bydliště,
- účast na pohřbech.
- Současně je nařízeno omezit pobyt na veřejně dostupných místech na dobu nezbytně nutnou a omezit kontakt s jinými osobami po nezbytně nutnou dobu a zachovávat při kontaktu s ostatními osobami odstup nejméně 2 m.
- Na veřejně dostupných místech se lidem nařizuje pobývat v nejvyšším počtu dvou osob, s výjimkou členů domácnosti, výkonu povolání či účasti na pohřbu.
- Je doporučeno zaměstnavatelům využívat nejvíce možnou měrou práci na dálku, podporovat dovolené a placené volno.
- Další doporučení zahrnují omezení kontaktu zaměstnanců s veřejností, udržování odstupu alespoň 2 metry, upřednostnění bezkontaktních plateb a důkladnou desinfekci prostor.
- Ode dne 19.3.2020 od 00:00 hod. se nařizuje, aby osoby při pohybu a pobytu na všech místech mimo své bydliště používali ochranné prostředky dýchacích cest (úst a nosu), jako je respirátor, rouška, ústenka či jakýkoli šátek, šál či jiný prostředek, který může pomoci zabránit šíření kapének. Tato povinnost se týká jakéhokoli pohybu mimo svůj domov, i jen po minimální dobu.
 - Pouze děti do dvou let věku a řidiči jedoucí v motorovém vozidle sami, ochranné prostředky dýchacích cest nosit nemusí.
- Od 25. 3. 2020 je čas mezi 8:00 hod. a 10:00 hod. vyhrazen v maloobchodních prodejnách potravin, hygienického a drogistického zboží s prodejní plochou více než 500 m² výlučně pro osoby starší 65 let a jejich nezbytný doprovod s výjimkou osob, které jsou držiteli průkazu ZTP/P, zaměstnanců nebo osob poskytujících pečovatelskou službu a majitelů či zaměstnanců provozovatele prodejen.
- V prodejnách s prodejní plochou menší než 500 m² by mělo docházet pouze k upřednostnění výše uvedených osob.

2. Cestování do ciziny a vstup cizincům

- S účinností od 31. 3. 2020 od 00:00 hod. je zakázáno do 12.4.2020 cestovat do zahraničí občanům České republiky a osobám s trvalým nebo přechodným pobytem nad 90 dnů, a to do všech států. Platí také zákaz všem cizincům vstup na území České republiky.
- Ministerstvo vnitra ČR z tohoto zákazu udělilo [výjimky](#) např.:
 - občanům ČR nebo cizincům s trvalým nebo přechodným pobytem pracujícím na území Rakouska, Německa, Polska nebo Slovenské republiky,
 - občanům Německa, Rakouska, Polska a Slovenska pravidelně překračujícím vnitřní hranice, tzn. přeshraničním pracovníkům pracujícím na území ČR,,
 - občanům EU tranzitujícím do svého domovského státu přes území ČR,
 - je-li vstup cizinců v zájmu České republiky,
 - pracovníkům servisu kritické infrastruktury atd.
 - řidičům nákladních vozidel, posádce dopravních letadel či strojvedoucím,
 - úředníkům mezinárodních organizací a příslušníkům integrovaného záchranného systému, členům evropského parlamentu,
- Splnění výjimek je potřeba v jednotlivých případech náležitě doložit (např. potvrzením od zaměstnavatele).
- Za přeshraničního pracovníka, tzv. pendlera se považuje ten, kdo pravidelně státní hranice překračuje alespoň 3x týdně v jednom směru. Těmto osobám se nařizuje omezit pohyb na území ČR na nezbytné minimum. Přičemž se na tyto osoby nadále na území ČR nevztahují výjimky ze zákazu volného pohybu osob, jako jsou nezbytné cesty za rodinou a osobami

blízkými, pobyt v přírodě nebo parcích či cesty za účelem vyřízení neodkladných úředních záležitostí.

- Pendleři - Německo a Rakousko:
 - Občanům ČR nebo cizincům s trvalým nebo přechodným pobytem pracujícím na území Rakouska nebo Německa se povoluje za účelem vykonání práce vycestovat do zahraničí, ale pouze na dobu delší než 21 dní, a zároveň pokud od posledního vstupu na území ČR uplynulo alespoň 14 dnů. Tyto osoby jsou povinny si v zahraničí obstarat po tuto dobu ubytování. Pokud se vrátí dřív, nebude jim umožněno opětovně vycestovat. Po návratu na území ČR bude těmto osobám povinně nařízena 14denní karanténa.
 - Osoby cestující nad vzdálenost 100 km od hranice jsou povinny využít hraniční přechod s režimem 24/7.
 - Osoby cestující do vzdálenosti 100 km od hranice mohou využívat všechny hraniční přechody určené pendlerům.
 - Seznam míst určených k překračování hranic s mapou najdete [zde](#)
- Pendleři - Polsko a Slovensko:
 - Občané ČR nebo cizinci s trvalým nebo přechodným pobytem pracující na území Polska nebo Slovenské republiky mohou vycestovat do zahraničí za účelem výkonu práce, ale pouze do vzdálenosti 100 km vzdušnou čarou od státní hranice.
 - Povinnost karantény nebo dlouhodobého pobytu za hranicemi se zatím na tyto osoby nevztahuje.
 - Tyto osoby jsou povinny při přechodu státní hranice předložit „knížku přeshraničního pracovníka“ za účelem opatření razítka Policie ČR o přechodu státní hranice.
- Výše uvedené podmínky pro pendlery platí také opačně pro občany Německa, Rakouska, Polska a Slovenska (např. pro Němce v ČR platí stejná pravidla, tj. pobyt v ČR alespoň 21 dnů, pak se mohou vrátit na alespoň 14 dnů do Německa, a následně mohou opět vycestovat do ČR na alespoň 21 dnů, přičemž v ČR nemusí absolvovat karanténu.
- Pendleři jsou povinni při překročení státních hranic strpět provedení kontroly příznaků infekčního onemocnění a poskytnout součinnost zdravotnickým pracovníkům.
- Od 21.3.2020, 00:00 hod se pendlerům nařizuje předložit při přechodu státních hranic potvrzení pro přeshraničního pracovníka,
- Seznam míst určených k překračování hranic s mapou najdete [zde](#)
- Výše uvedené podmínky pro pendlery se nevztahují na pracovníky ve zdravotnictví, sociálních službách a integrovaném záchranném systému, kteří pravidelně za účelem výkonu práce překračují státní hranice.

3. Povinná karanténa při překročení hranic

- Od 31.3.2020 do 12.4.2020 se nařizuje všem osobám, které vstoupí na území ČR, aby bezprostředně po vstupu do ČR oznámily tuto skutečnost, a to telefonicky nebo jiným vzdáleným přístupem, svému praktickému lékaři.
- Lékaři jsou povinni u těchto osob rozhodnout o nařízení karantény v délce 14 dnů.
- Nově tedy již nedochází k rozlišení návratu do ČR z rizikových a nerizikových oblastí.
- Tyto povinnosti se vztahují na pracovníky mezinárodní dopravy, servisu kritické infrastruktury, diplomaty nebo jiné zaměstnance státu při plnění naléhavých úkolů pouze v případě, pokud doba jejich vycestování za hranice trvala déle než 21 dnů nebo popřípadě u cizinců při překročení hranic, pokud doba jejich předpokládaného pobytu na území ČR bude delší než 21 dnů.
- Povinná karanténa se nevztahuje na přeshraniční pracovníky, tranzitující občany EU a cizince s povoleným pobytem v EU.

4. Povinná karanténa pro osoby, které byly v kontaktu s pacientem nakaženým koronavirem

- Všem praktickým lékařům je nařízeno, aby rozhodli o karanténě v délce 14 dnů u osob, o kterých jim příslušná krajská hygienická stanice sdělí, že byly v kontaktu s pacientem, u kterého byla potvrzena nákaza koronavirem.
- Takové osoby jsou povinny poskytnout lékařům součinnost a podrobit se nařízené karanténě.

5. Uzavření škol

- Všechny základní, střední, vyšší odborné a vysoké školy s účinností od 11. 3. 2020 jsou do odvolání uzavřeny, a tedy se zakazuje osobní přítomnost žáků a studentů na studiu. Personálu škol se daný zákaz netýká a doporučuje se konat výuku pomocí prostředků komunikace na dálku.
- Povinnost uzavřít školu se vztahuje i na základní umělecké školy.
- Mateřské školy zůstávají stále otevřeny.

6. Zákaz konání veřejných akcí

- S účinností od 13. 3. 2020 od 18:00 hod. bylo zakázáno konání všech kulturních, sportovních, náboženských a jim podobných akcí s účastí přesahující ve stejný čas 30 osob, a to jak veřejné, tak soukromé, a to do odvolání.
- Daný zákaz se nevztahuje na zasedání a podobné akce ústavních orgánů, orgánů veřejné moci, soudů a jiných veřejných nebo soukromých osob (valná hromada akciové společnosti), které se konají na základě zákona a na pohřby.

7. Omezení restauračních zařízení

- Dne 14. 3. 2020 od 6:00 hod. se zakazuje přítomnost veřejnosti ve všech provozovnách stravovacích služeb s výjimkou provozoven, které neslouží veřejnosti (zaměstnanecké stravování, stravování zdravotních a sociálních služeb, vězeňské zařízení). Zákaz se týká i činnosti provozoven stravovacích služeb umístěných v rámci nákupních center s prodejní plochou přesahující 5.000 m².
- Zákaz v současné době je stanoven do dne 11. 4. 2020 do 6:00 hod.
- Tento zákaz se nevztahuje na prodej mimo provozovnu prostřednictvím výdejového okénka nebo na prodej jídla s sebou bez vstupu do provozovny. Tento prodej může probíhat bez časového omezení.

8. Maloobchodní prodej a služby

- Maloobchodní prodej na tržnicích a tržištích (např. pražská Sapa) se zakazuje s účinností od 14. 3. 2020 od 6:00 hod.
- S účinností od 14. 3. 2020 od 6:00 hod. se zakazuje jakýkoli maloobchodní prodej a prodej služeb v provozovnách. Opatření ministerstva zdravotnictví zákaz prodloužilo na dobu do 11. 4. 2020 do 6:00 hod. Zákaz se netýká následujících prodejen:
 - potravin (prodej nebaleného pečiva se povoluje pouze pokud je zajištěno, že v místě odběru pečiva nedochází ke shlukování osob a prodejní místo je vybaveno pomůckami

- osobní hygieny),
- pohonných hmot a paliv,
- hygienického zboží, kosmetiky a jiného drogistického zboží,
- lékárny a výdejny zdravotnických prostředků, brýlí, kontaktních čoček,
- malých domácích zvířat a krmiva a dalších potřeb pro zvířata,
- novin, časopisů a tabákových výrobků,
- opravy silničních vozidel, pokud není v provozovně více než 30 osob, prodej náhradních dílů k dopravním prostředkům,
- odtahu a odstranění silničních vozidel,
- provozoven umožňující vyzvednutí zboží a zásilek od třetí strany,
- provádění staveb a jejich odstranění, projektovou činnost
- květinářství, prodej zahrádkářských potřeb,
- realitní zprostředkování a činnosti účetních poradců, vedení účetnictví a vedení daňové evidence,
- pokladní prodej jízdenek,
- lázeňská zařízení, poskytující alespoň z částí službu hrazenou z veřejného zdravotního pojištění,
- provozování pohřebních služeb,
- prodej textilního materiálu,
- servis výpočetní a telekomunikační techniky,
- zámečnictví a servis dalších výrobků pro domácnost a oprava údržba a instalace zařízení pro domácnost,
- myčky automobilů,
- služeb prádelen a čistíren (samoobslužné prádelny jsou ale zakázány).
- Provoz hazardních her a kasin podle zákona č. [186/2016](#) Sb., se zakazuje od 14. 3. 2020 od 6:00 hod. do 11.4.2020,6:00 hod.
- Prodej ubytovacích služeb s výjimkou ubytování v ubytovnách, lázeňských zařízeních a školských ubytovacích zařízeních je zakázán ode dne 16. 3. 2020 od 6:00 hod.
- Na stejnou dobu je zakázán i provoz autoškol a taxislužeb, s výjimkou služeb rozvázejících potraviny nebo osob s oprávněním řidiče taxislužby (zákaz se tedy zejména vztahuje na služby Uber či Bolt).
- Zákaz poskytovat ubytovací služby se nevztahuje na poskytnutí ubytování cizincům do doby opuštění území ČR a cizincům s pracovním povolením.
- Provozovatelé maloobchodních prodejen potravin se samoobslužnou prodejnou mají povinnost bezplatně zákazníkům poskytnout jednorázové rukavice.

9. Uzavření provozoven poskytujících volnočasové aktivity

- Od 13. 3. 2020, 6:00 hod. musí zůstat zavřena všechna zařízení poskytující osobám služby v podobě volnočasových a vzdělávacích aktivit, zejména sportoviště, posilovny, wellness zařízení, koupaliště, galerie či jiná zábavná zařízení.
- Přítomnost veřejnosti v bazénech či venkovních sportovištích s účastí přesahující 30 osob se zakazuje od 14. 3. 2020, 6:00 hod., přičemž daný zákaz se vztahuje i na lyžařská střediska nebo turistická informační centra.

10. Mezinárodní doprava

- S účinností od 14. 3. 2020 od 00:00 hod. se zakazuje přeprava cestujících přes hranice České republiky.

- Opatření se vztahuje na dopravce v mezinárodní silniční osobní dopravě zajišťované vozidly s obstatelností nad 9 osob, mezinárodní drážní osobní dopravě, přeshraniční vnitrozemské vodní osobní dopravě.
- Všem dopravcům se přikazuje využívat v rámci obchodní letecké dopravy s cestujícími na palubě, při níž je překračována hranice České republiky, pouze mezinárodní veřejné letiště Václava Havla Praha.
- V rámci opatření je umožněn návrat občanům České republiky nebo osobám s trvalým nebo přechodným pobytem nad 90 dnů na území České republiky. Stejně tak je umožněno opuštění území České republiky cizincům.

11. Šíření koronaviru - trestný čin

Ministerstvo spravedlnosti zařadilo nemoc COVID-19 na seznam nakažlivých nemocí jejichž šíření (i z nedbalosti) může být posuzováno jako trestný čin, dle § 152 nebo § 153 trestního zákoníku.

Preventivní opatření

V boji s nákazou koronaviru SARS-CoV-2, způsobující onemocnění COVID-19, nadále udělají nejlepší službu obecná preventivní doporučení, tedy zejména pravidelné mytí rukou, zakrývání úst při kašli, vyhodnocování pohybu zaměstnanců a nepodceňování příznaků. Zejména může zamezení šíření onemocnění pomoci pravidelné nošení pokrývek úst a nosu v podobě roušek, respirátorů či pouhých šátků. Shrnutí našich preventivních doporučení najdete [ZDE](#).

Co dělat k ochraně zdraví zaměstnanců

Zaměstnavatel musí vyhodnotit rizika spojená s výkonem práce a přijmout opatření pro jejich odstranění nebo minimalizaci. To zahrnuje i riziko nákazy koronavirem SARS-CoV-2. Opatření je třeba přizpůsobit konkrétním podmínkám zaměstnavatele. Koronavirus se přenáší stejně jako chřipka. Preventivní opatření jsou tedy v obou případech velmi podobná. Přestože může mít onemocnění způsobené koronavirem komplikovaný průběh, u většiny nakažených probíhá onemocnění pouze s mírnými příznaky.

Mezi preventivní opatření může zaměstnavatel zahrnout:

- Osvětu mezi zaměstnanci - upozornění na potřebu pravidelného mytí rukou teplou vodou a mýdlem, doporučení správné techniky mytí rukou, upozornění na správnou techniku zakrývání úst při kašli. Doporučení pro správnou techniku mytí rukou najdete například [ZDE](#).
- Omezit osobní setkání a upřednostnit jednání a schůzky prostřednictvím video/telekonferencí, případně mimo prostory zaměstnavatele.
- Omezit pracovní cesty a velké konference, zejména v zahraničí.
- Zvážit častější úklid prostor, případně jejich úklid desinfekčními prostředky a poskytnutí desinfekčních prostředků v prostorách zaměstnavatele (gely, utěrky na výpočetní techniku atd.). Desinfekční prostředky může být vhodné umístit způsobem znesnadňujícím jejich „odnášení“ zaměstnanci k domácímu použití.
- Vybavit zaměstnance bezprostředně ohrožené nákazou ochrannými pomůckami (respirátory, v případě velkého rizika (zdravotnická zařízení...) obličejovými štíty). Může se jednat typicky o skladníky v kontaktu s mezinárodní kamionovou přepravou, recepční v hotelech apod. Je vhodné připomenout, že pro ochranu před nákazou je důležitější mytí rukou než respirátor. Respirátor chrání, jen pokud je správně nasazen, sejmout a po použití zlikvidován.
- Užitečným může být i nošení roušek nebo respirátorů nižší kategorie, které mohou ochránit alespoň před šířením nákazy kapénkami.

- Omezit pohyb třetích osob v prostorách zaměstnavatele na vyhrazená místa, případně vstup třetích osob zakázat úplně.
- Umožnit zaměstnancům práci z domova, pokud je to možné.
- Udržovat odstup alespoň 2 metry, kde je to možné.
- Preferovat bezhotovostní platební styk.
- Zajistit zvýšenou desinfekci pracoviště.

Zaměstnavatel by měl pravidelně informovat své zaměstnance o přijatých a plánovaných opatřeních, aktualizovat kontaktní údaje zaměstnanců a také osob, na které se mají zaměstnanci obrátit v případě dotazů ohledně koronaviru.

Sledování soukromého života zaměstnanců

Od zaměstnanců je možné vyžadovat informace o rizicích spojených s koronavirem, například zda se nezdržovali v některém z ohnisek nákazy. Na druhou stranu může být obtížné zaměstnance postihnout za nepravdivou nebo neúplnou odpověď.

Prakticky doporučujeme zaměstnance seznámit s povinností informovat o svém návratu z rizikové oblasti, povinností kontaktovat svého ošetřujícího lékaře v případě výskytu příznaků infekčního onemocnění a také o případných důsledcích, které může zatajení cesty do rizikové oblasti mít, včetně náhrady škody, pracovněprávní, přestupkové a v extrémních případech i trestní odpovědnosti.

Stejně tak má zaměstnavatel právo zaměstnancům pouze důrazně doporučit, aby do rizikových oblastí soukromě nejezdili. Nemůže jim ale soukromé cesty zakázat.

V současné době již však až na výjimky není možné opustit území České republiky (viz výše Cestování do ciziny a vstup cizincům).

Testování zaměstnanců na koronavirus

Zaměstnavatel testování na koronavirus vynucovat nemůže. V současné době se tyto testy dělají jen na základě rozhodnutí hygienika nebo lékaře. Některá zdravotnická zařízení však nabízejí testy za úhradu.

Ministerstvo práce a sociálních věcí doporučuje v tiskové zprávě [ZDE](#), aby zaměstnavatel zjišťoval způsobilost k práci prostřednictvím mimořádných pracovnělékařských prohlídek. Takový postup ale doporučujeme předem konzultovat s poskytovatelem těchto služeb.

Co se zaměstnancem podezřelým z nákazy?

Pokud má zaměstnavatel obavu, že zaměstnanec může být nakažen, doporučujeme dohodnout se (telefonicky) se zaměstnancem, aby svůj zdravotní stav nahlásil příslušné krajské hygienické stanici. Ti rozhodnou o potřebě provedení testu na koronavirus a případném nařízení karantény.

Pokud zaměstnanec v tomto směru odmítne spolupracovat, může zaměstnavatel sám o zdravotním stavu zaměstnance přímo informovat příslušnou hygienickou stanici.

Zaměstnanci byla nařízena karanténa

Pokud byla zaměstnanci nařízena karanténa orgánem veřejného zdraví (příslušná krajská hygienická stanice nebo i ošetřující lékař) jedná se o překážku v práci, za kterou zaměstnanci přísluší náhrady mzdy stejně jako v případě běžné pracovní neschopnosti. To znamená, že zaměstnanec má nárok na náhradu mzdy ve výši 60 % průměrného výdělku (vypočtenou z redukovaného základu dle zákoníku

práce) po dobu prvních 14 dní karantény a od 15. dne bude čerpat nemocenskou ze systému nemocenského pojištění.

O nařízení karantény je zaměstnanec povinen zaměstnavatele bez zbytečného odkladu informovat a překážku v práci doložit.

Bylo-li u zaměstnance prokázáno onemocnění nemocí COVID-19, musí zaměstnavatel v rámci preventivní povinnosti informovat o možných rizicích vhodným způsobem i ostatní zaměstnance. Nicméně skutečnosti o konkrétní osobě sděluje zaměstnavatel pouze v rozsahu nezbytném k ochraně zdraví, a tak aby nebyla dotčena důstojnost a integrita této osoby. Konkrétní údaje by měly být poskytovány pouze přímo dotčeným kolegům.

Máme podezření na nákazu zaměstnance, ale nebyla mu nařízena karanténa

Pokud lékař neshledal nezbytným vzít zaměstnance do karantény (jeho volný pohyb není ohrožením pro veřejnost) a zaměstnanec není ani v pracovní neschopnosti, musí tento závěr zaměstnavatel respektovat.

Pokud se zaměstnavatel i v této situaci rozhodne usilovat, aby se zaměstnanec nezdržoval na pracovišti, má několik možností:

- Dohoda o práci z domova - možnost podmíněná souhlasem zaměstnancem, pokud to povaha práce připouští.
- Poslat zaměstnance „na překážky“ - možnost i bez souhlasu zaměstnance, zaměstnavatel musí platit náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku.
- Náhradní volno - pokud má zaměstnanec napracované přesčasy, může mu je zaměstnavatel nařídit vyčerpat.
- Neplacené volno - na základě žádosti zaměstnance mu může zaměstnavatel umožnit čerpání neplaceného volna.
- Dovolena - možnost nařídit zaměstnanci dovolenou, a to i bez jeho souhlasu; dovolenou je ale třeba nařídit 14 dní předem, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší.
- Zrušení plánovaných směn - možnost zaměstnanci upravit rozvrh směn, a to i bez jeho souhlasu; rozvrh směn je ale třeba stanovit 14 dní předem, nebyla-li dohodnuta lhůta kratší.

Zaměstnanec odmítá přijít do práce

Zákoník práce dává zaměstnanci právo odmítnout výkon nebezpečné práce. Odmítnutá práce ale musí bezprostředně a závažným způsobem ohrožovat jeho život nebo zdraví, popřípadě život nebo zdraví jiných lidí. Test pro odmítnutí práce je tak velmi přísný, a v případě obavy z nakažení koronavirem nebude u průměrného zaměstnance v tuto chvíli naplněn.

Obecně v takových případech doporučujeme obavy zaměstnance vyslechnout a pokusit se společně najít řešení, které mu vyjde v rámci možností společnosti vstříc. Může se jednat třeba o možnost práce z domova, čerpání dovolené nebo poskytnutí neplaceného volna. Pokud by zaměstnanec přesto odmítl přijít do práce, jedná se o neomluvenou absenci, za kterou ho může zaměstnavatel postihnout.

Mohou se samozřejmě objevit případy komplikovanější, které je třeba posuzovat individuálně (osoby s oslabenou imunitou, potížemi s dýcháním, nemocným srdcem, cukrovkou, těhotné atd.).

Výpadek MHD

V případě nepředvídatelného výpadku hromadné dopravy má zaměstnanec, který se nemohl dostat

včas na pracoviště, právo na pracovní volno bez náhrady mzdy.

Dětem zavřeli školu

Zákon výslovně počítá i se situacemi, kdy zaměstnanec potřebuje namísto práce pečovat o své dítě. Výslovně upravuje například:

- uzavření školy, kam dítě běžně dochází, z důvodu protiepidemických opatření;
- nařízení karantény dítěti;
- nařízení karantény osobě, která o dítě jinak pečuje.

V takovém případě musí zaměstnanec (rodiče, případně osobu žijící s dítětem ve společné domácnosti) zaměstnavatel omluvit v zaměstnání a zaměstnanec má právo na ošetřovné (dávka ze systému nemocenského pojištění). Výše ošetřovného za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu.

Vláda ČR dne 19.3.2020 schválila návrh zákona na základě kterého by ošetřovné mohl rodič čerpat po celou dobu, po kterou školy zůstanou v důsledku protiepidemických opatření uzavřeny. Současně bude umožněno ošetřovné čerpat i na péči o dítě do věku 13 let. Došlo tedy k navýšení věkové hranice dítěte z původních 10 let.

Zákonem by mělo také dojít k rozšíření práva pobírat ošetřovné i na osoby samostatně výdělečně činné. Tyto osoby budou moci následně podat žádost o finanční příspěvek na ošetřovné na obecní živnostenský úřad, a to na péči o dítě, na které nebude čerpat kompenzační příspěvek žádná jiná osoba. Živnostníkům bude náležet ošetřovné ve výši 424 Kč za den.

Nárok na ošetřovné z důvodu uzavření školy uplatňuje zaměstnanec tiskopisem Žádost o ošetřovné při péči o dítě z důvodu uzavření výchovného zařízení (školy), který mu vydá ve 2 vyhotoveních škola, kterou dítě navštěvuje. Zaměstnanec doplní část B tiskopisu a předá je neprodleně zaměstnavateli, který pak podklady pro výplatu dávky předá příslušné Okresní správě sociálního zabezpečení.

Nárok na ošetřovné nemají zaměstnanci vykonávajících práci na základě dohody o pracovní činnosti a dohody o provedení práce.

Poslanecká sněmovna návrh zákona schválila 24. 3. 2020 a očekává se, že zákon nabude účinnosti do konce března.

„Burza zaměstnanců“ - dočasné přidělení

Řešením situace, kdy zaměstnavatel nemá pro své zaměstnance práci, může být uzavření písemné dohody se svým zaměstnancem o dočasném přidělení tohoto zaměstnance jinému zaměstnavateli. Takovou dohodu lze uzavřít nejdříve po uplynutí 6 měsíců ode dne vzniku pracovního poměru.

Po dobu dočasného přidělení poskytuje zaměstnanci mzdu zaměstnavatel, který zaměstnance dočasně přidělil jinému zaměstnavateli.

Za dočasné přidělení zaměstnance nesmí být poskytována úplata. To znamená, že zaměstnavatel,

kterému byl zaměstnanec dočasně přidělen, nesmí za přidělení zaměstnance zaplatit odměnu zaměstnavateli, který mu svého zaměstnance poskytl. Může mu pouze nahradit „náklady na zaměstnance“, kterého mu přidělil – tj. proplatit mu poskytnutou mzdu nebo cestovní náhrady.

Zavíráme provozovnu

Pokud dojde k uzavření provozovny zaměstnavatele z důvodu protiepidemických opatření, posuzuje se vzniklá situace jako v případě nařízení karantény (tedy zaměstnavatel platí prvních 14 dní zaměstnancům „nemocenské“, od 15. dne platí zaměstnanec stát). Stejně platí v případě, že zaměstnanec se nemůže dostavit do práce z důvodu, že je v karanténě obec, ve které se nachází místo výkonu práce.

V případě uzavření provozovny z jiných důvodů budou mít zaměstnanci zpravidla nárok na poskytnutí 100% náhrady mzdy. Zaměstnavatel může zvážit využití možností pro snížení finančního dopadu, jako je nařízení dovolené, vybrání náhradního volna nebo přeplánování směn.

V případě výpadku dodávek surovin, pohonné síly nebo podobné provozní příčiny se bude jednat o prostoj s náhradou ve výši 80 % průměrného výdělku.

Náhrada mzdy může klesnout dokonce na 60 % výdělku. K takové situaci může dojít, pokud zaměstnavatel nemůže přidělovat zaměstnanci práci v rozsahu týdenní pracovní doby z důvodu omezení odbytu výrobků nebo omezení poptávky po službách zaměstnavatele. K tomu musí zaměstnavatel vydat vnitřní předpis, nebo pokud u zaměstnavatele působí odbory, tak musí uzavřít dohodu s odborovou organizací. Praktické je nyní k tomuto přistoupit pro možnost snížení náhrady mzdy na 60 % průměrného výdělku a vyčkat, jak se bude situace legislativně vyvíjet. Finální rozhodnutí o tom, kolik bude náhrada mzdy, je možné odložit až do zpracování mezd za březen. Vláda nyní připravuje aktivování příspěvku zaměstnavatelům na vyplacené náhrady mezd při omezení odbytu výrobků nebo omezení poptávky po službách zaměstnavatele, tzv. Kurzarbeit (k tomu viz níže Program ochrany zaměstnanosti Antivirus – program „B“).

Tuto problematiku sledujeme a brzy uveřejníme další informace.

Provozovny uzavřené rozhodnutím vlády v rámci nouzového stavu mají v tuto chvíli zakázanou pouze prodejní činnost (případně platí zákaz vstupu veřejnosti do provozovny). Jiné činnosti mohou v provozovně pokračovat (úklid, inventury, stavební úpravy). Firma má navíc právo zaměstnance převést i bez jeho souhlasu na jinou práci nezbytnou k odvrácení mimořádné události. **Zaměstnanci, pro které z tohoto důvodu práce není (jsou „na překážkách“), mají podle stanoviska MPSV právo na 100 % průměrného výdělku. Stát bude zaměstnavatelům přispívat na náhradu mezd (k tomu viz níže „Program ochrany zaměstnanosti Antivirus“)**

Program ochrany zaměstnanosti Antivirus a podpora živnostníkům

Ze strany vlády ČR došlo 31.3.2020 ke schválení programu Antivirus, který by měl pomoci zaměstnavatelům lépe zvládnout současnou situaci a zamezit případnému propouštění zaměstnanců. Úřad práce bude zaměstnavatelům poskytovat příspěvek na plnou zaměstnanost či částečnou nezaměstnanost. Jedná se o podnikatele, na které dolehly dopady rozšíření COVID-19. Prostřednictvím vyplacených příspěvků by zaměstnavatelům měly být kompenzované mzdy, které jsou i nadále nuceni uhradit svým zaměstnancům.

Spuštění programu se očekává v týdnu od 6. dubna 2020 a počítá s následujícími situacemi:

Režim A – Nucené omezení provozu a karanténa

- Na zaměstnance, kterému byla nařízena karanténa (zaměstnavatel mu prvních 14 dnů hradí náhradu mzdy ve výši 60 % průměrného redukováného výdělku), bude zaměstnavateli poskytován příspěvek ve výši 80 % z vyplacené náhrady mzdy včetně odvodů.
- Zaměstnanci, kterému nelze přidělovat práci z důvodu uzavření provozovny na základě nařízení vlády, náleží náhrada mzdy ve výši 100 %, přičemž zaměstnavateli bude opět poskytován příspěvek ze strany státu ve výši 80 % z vyplacené mzdy včetně odvodů.
- Výše příspěvku na jednoho zaměstnance v režimu A bude činit nejvýše 39.000,- Kč.

Režim B - Související hospodářské potíže (překážky na straně zaměstnavatele z důvodu šíření koronaviru)

- Nebude-li moci zaměstnavatel přidělovat práci z důvodu nařízení karantény nebo péči o dítě u většího počtu zaměstnanců (30 % a více), bude náhrada mzdy vyplácená zaměstnancům činit 100 %.
- Nebude-li moci zaměstnavatel přidělovat práci z důvodu nedostupností surovin, výrobků či služeb, které jsou nezbytné k jeho činnosti, je povinen zaměstnancům hradit náhradu mzdy ve výši min. 80 % mzdy.
- Nebude-li moci zaměstnavatel přidělovat práci v důsledku omezení poptávky po službách, výrobcích či jiných produktech, bude zaměstnancům i tak náležet náhrada mzdy ve výši minimálně 60 % (viz výše Zavíráme provozovnu).
- V těchto případech bude moci zaměstnavatel požádat o příspěvek ve výši 60 % z vyplacené náhrady mzdy včetně odvodů, přičemž výše příspěvku na jednoho zaměstnance by měla být opět ohraničena, a to částkou 29.000,- Kč.

Zaměstnavatel bude mít nárok na čerpání příspěvků z programu Antivirus pouze v případech, kdy na jeho straně dojde ke splnění následujících podmínek:

- jedná se o zaměstnavatele, který striktně dodržuje zákoník práce;
- zaměstnanec, na kterého chce zaměstnavatel čerpat příspěvek, se nesmí nacházet ve výpovědní době a v době vyúčtování mezd mu výpověď nesmí být dána (výjimku tvoří výpovědi dané dle § 52 písm g) a h) zákoníku práce);
- zaměstnavatel je firmou v podnikové sféře a zaměstnanci jsou v pracovním poměru a účastní se nemocenského a důchodového pojištění (příspěvek tedy nelze čerpat na DPP a DPČ);
- zaměstnavatel řádně vyplatí mzdu a odvede odvody.

Podpory se dočkají i osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Na tyto osoby těžce dopadá zejména propad tržeb, který se projevil téměř okamžitě po zavedení krizových opatření, a to i když přímý zákaz činnosti nemají.

27.3.2020 nabyl účinnost zákon na základě kterého budou všem živnostníkům odpuštěny povinné minimální platby záloh na zdravotní pojištění, záloh na pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti, a to po dobu 6 měsíců. Konkrétně se bude jednat o období mezi březnem až srpnem roku 2020. U OSVČ, kteří již za období března 2020 své zálohy zaplatily, bude na tyto platby pohlíženo jako na předplacenou platbu za měsíc září.

OSVČ, které odvádějí na zálohách více než minimální částku, tak i tak v období od března do srpna nemusí žádné zálohy platit. V ročním vyúčtování pouze zpětně doplatí rozdíl mezi minimální zálohou a skutečnou výší pojistného podle svého zisku za rok 2020.

Současně ze strany vlády došlo 31.3.2020 ke schválení návrhu zákona na základě kterého by OSVČ měly za období od 12.3. do 30.4.2020 obdržet kompenzační bonus v celkové výši 25.000,- Kč.

Podmínky získání kompenzačního bonusu:

- nárok má osoba provozující živnost jako svoji hlavní podnikatelskou činnost a osoby pobírající důchod nebo rodičovský příspěvek, provozující živnost jako svoji vedlejší podnikatelskou činnost;
- za období měsíce leden až březen roku 2020 došlo k poklesu příjmů min. o 10 % oproti stejnému období roku 2019;
- celkové příjmy živnostníka za rok 2019 činily nejméně 180.000,- Kč (15.000 Kč/měsíc)

Návrh zákona upravujícího kompenzační bonus pro OSVČ by měl být Poslaneckou sněmovnou projednán na své nejbližší schůzi 7.4.2020.

Nově vznikající pracovní poměr

Na základě nařízení vlády ze dne 15. 3. 2020 lze od tohoto dne po dobu trvání nouzového stavu u nových zaměstnanců nahradit zdravotní průkaz nebo posouzení zdravotní způsobilosti osoby ucházející se o zaměstnání (vstupní lékařskou prohlídku) čestným prohlášením podle stanoveného vzoru.

Po dobu trvání nouzového stavu není nutné provádět u zaměstnanců periodické lékařské prohlídky.

Všechna povolení k zaměstnání a povolení a víza k pobytu, která budou vydána do 15. 3. 2020 osobám v pracovněprávním vztahu k zaměstnavatelům poskytující služby na základě dohody agentury práce, se prodlužují na dobu 60 dnů po skončení nouzového stavu.

Náhrada škody

Podle krizového zákona stát odpovídá za škody způsobené krizovými opatřeními. Podrobnější informace k této problematice naleznete [ZDE](#).

Závěrem

Epidemiologická situace se však může rychle vyvíjet. Zaměstnavatelům doporučujeme zachovat chladnou hlavu a sledovat webové stránky českých státních orgánů, např. [Vlády České republiky](#), [Ministerstva zdravotnictví](#), [Ministerstva vnitra](#), [Státního zdravotního ústavu](#) a [ECDC](#).

V případě vzniku mimořádné situace v souvislosti s koronavirem doporučujeme další postup a opatření neprodleně řešit v souladu s našimi doporučeními výše, a především ve spolupráci s dotčeným zaměstnancem, jeho ošetřujícím lékařem, a zejména příslušnými orgánem hygieny. Jen za účasti všech těchto aktérů bude možné efektivně zabránit dalšímu šíření epidemie při zajištění provozu společnosti.

Mgr. Tomáš Procházka
Partner

Mgr. Peter Perniš
Advokát

[Eversheds Sutherland, advokátní kancelář, s.r.o.](#)

Oasis Florenc
Pobřežní 394/12
186 00 Praha 8

Tel.: +420 255 706 500
Fax: +420 255 706 550
e-mail: paha@eversheds-sutherland.cz

Aktualizováno: 1.4.2020

Další články:

- [Velké tápání okolo švarcsystému](#)
- [Dva problémy s pracovní pohotovostí](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Nová úprava kvalifikovaných zaměstnaneckých opcí](#)
- [Zákon o jednotném měsíčním hlášení zaměstnavatele vstupuje v účinnost](#)
- [Souběh funkce statutárního orgánu a pracovněprávního vztahu - judikaturní vývoj](#)
- [Nejvyšší soud: Příspěvek na penzijní připojištění se řadí mezi pracovní a mzdové podmínky](#)
- [Změny nejen parametrů exekučních srážek pro rok 2026](#)
- [Transparentní odměňování](#)
- [K osobnímu příplatku v platové sféře](#)
- [Odvolání vedoucího zaměstnance z funkce a některé související otázky z HR praxe](#)